

# Voorkomen van dakloosheid bij (risico)jeugd van 13-17 jaar

Voor u ligt de notitie voor de werkbijeenkomst *Voorkomen van dakloosheid bij (risico)jeugd van 13-17 jaar*. Deze werkconferentie organiseren wij in het kader van het Europese zwerfjongerenproject *Combating Youth Homelessness*. In het onderzoek zijn we aangekomen bij het vergelijken van preventieve aanpakken voor jongeren. Hierin staat een Engels voorbeeld centraal: het Early Intervention Model (EIM). In ons onderzoek kijken we naar dit Engelse model en onderzoeken we de wenselijkheid en toepasbaarheid ervan in Nederland, Tsjechië en Portugal. In dit document zetten we uiteen wat het EIM globaal inhoudt en wat onze vragen voor de Nederlandse situatie zijn. Het EIM biedt volgens ons op sommige punten een goede aanvulling op het huidige hulpaanbod voor zwerfjongeren. Ervaringen in Engeland zouden kunnen leiden tot nieuwe initiatieven van scholen, politie, corporaties, hulpverlening en andere organisaties die met zwerfjongeren te maken hebben. Voordat een programma als het EIM in Nederland zijn vruchten kan gaan afwerpen is het goed om te bekijken of EIM binnen de Nederlandse context mogelijkheden biedt en zo ja op welke plaats. Tijdens deze werkconferentie willen we de mogelijkheden van EIM binnen Nederland bespreken.

## Inhoud

1	Preventie in Nederland in een breder perspectief.....	2
2	Wat is het EIM? .....	3
3	Drie interventies uit Engeland uitgelicht .....	4
	a. Family mediation (gezinsbemiddeling bij weglopers) .....	4
	b. Night Stops and Crash Pads (vrijwillige opvang bij gezinnen voor weglopers).....	4
	c. Peer education at schools (peer preventielessen op risicoscholen).....	5
4	Kansen voor Nederland?.....	7
	Bijlage 1: EIM in schema .....	8
	Bijlage 2: Overzicht interventieprogramma's in NL .....	9
	Bronnen .....	14

## 1 Preventie in Nederland in een breder perspectief

Hulp aan jongeren met problemen komt in Nederland veelal op gang vanuit school, in het kader van de wet op de leerplicht. Maar het kan ook vanuit de politie of de wijk. Nederland heeft een sterke jeugdsector en preventieve hulp- en dienstverlening voor gezinnen en jeugd met problemen. Over het algemeen is er probleemgedrag, een diagnose en/of indicatiestelling voor nodig. Daaruit blijkt dat de hulp in Nederland voornamelijk professioneel is georganiseerd. In Engeland en Amerika is de hulp voor jongeren in gezinnen (naast het professionele circuit) meer aanwezig vanuit kerkelijke verbanden en vrijwilligersinitiatieven. In Nederland bestaan deze structuren ook, maar staan (nog) niet of nauwelijks in verbinding met de jeugd(zorg) sector.

In tegenstelling tot Engeland en Amerika hebben we weinig zicht op wat er op laagdrempelige, vrijwillige schaal gebeurt voor jongeren. Preventieprogramma's en interventies gericht op jongeren lijken in Nederland probleemgestuurd: er wordt ingespeeld op gedragsproblemen, politiecontacten, GGZ-problematiek of overlastgevend gedrag. Huisvesting wordt daarin nauwelijks als pijler genoemd. Terwijl het EIM is ontstaan vanuit armoedeperspectief en de daaruit voortvloeiende problemen met onderdak, is het voorkomen van dakloosheid in Nederland vooral psychosociaal georiënteerd. We spreken in dat verband veelal over *risicjongeren*.

Huisvesting kan een goed aangrijpingspunt zijn voor het signaleren en oplossen van de problematiek van zwerfjongeren. Het EIM maakt hier gebruik van. Past deze aanpak binnen de bestaande preventieprogramma's in Nederland?

## 2 Wat is het EIM?

### Doel

Het doel van EIM is om jongeren te ondersteunen om veilig thuis te wonen of veilig de thuissituatie te verlaten. Het gaat om minderjarige jongeren. Omdat het gaat om minderjarigen, bestaat het EIM uit verschillende subdoelen/aanpakken:

- Identificeren van het risico onder jongeren, zoals weglopers, kinderen in armoede, conflictueuze gezinnen, gebroken gezinnen en schoolverlaters.
- Jongeren zelf middelen in handen geven om conflicten met hun familie of vrienden op te lossen, zoals sociale vaardigheidstrainingen.
- Gezinsbemiddeling wordt heel zorgvuldig ingezet. Er worden aparte overleggen gevoerd met jongeren en ouders om de bespreekpunten op te stellen. Onafhankelijke instellingen leveren deze interventie.
- Jongeren worden verwezen naar organisaties die hen kunnen helpen om het conflict thuis op te lossen dan wel te ontsnappen uit een gevaarlijke of onveilige thuissituatie.
- Jongeren worden bewust gemaakt van de risico's die samenhangen met weglopen en dakloos zijn.

### Voor wie is het EIM?

De doelgroep van EIM zijn twee categorieën van de jeugd van 13 tot en met 17 jaar: weglopers en voortijdig schoolverlaters. Zowel in Nederland als Engeland zijn weglopen, voortijdig schoolverlaten en een problematische thuissituatie risicofactoren die kunnen leiden tot zwerfjongerenproblematiek.

### Door wie?

Het EIM kan zowel iets zijn wat aangeboden wordt door een vrijwilligersorganisatie, maar ook als totaalprogramma aangeboden door de lokale overheid in samenwerking met de vrijwillige sector. Organisaties uit de Engelse jeugdzorg zijn hierbij vaak betrokken.

Opgemerkt moet worden dat de daklozenopvang in Engeland vaak nog vrijwilligersinitiatieven zijn. Zo'n daklozenopvang biedt dan bijvoorbeeld een of meerdere van bovenstaande interventies aan. Voor de toepasbaarheid in Nederland is dit wel een heel belangrijk verschil om vooraf goed op te merken.

### Wat?

In bijlage 1 staat een schematisch overzicht van de interventies die het EIM onderscheidt. Idealiter worden ze als samenhangend aanbod georganiseerd, zoals in UK het geval was bij het project 'Safe in the City'. EIM onderscheidt verschillende interventies. Op twee manieren zijn ze te onderscheiden: naar doelgroep en naar type interventie. Qua doelgroep wordt een verschil gemaakt in Engeland tussen jongeren die het huis legaal mogen verlaten en zij die nog te jong zijn (kantelleeftijd op 16 jaar). Op type interventie wordt onderscheid gemaakt tussen *pre-risk* en *risk* interventies. Bij de eerste is er (nog) geen sprake van een problematische situatie of slechts van lichte problemen en bij de tweede wel. Een voorbeeld van de eerste zijn weerbaarheidstrainingen op school en een voorbeeld van de tweede is vrijwillige opvang voor weglopers. In Engeland is gebruik gemaakt van ervaringen in het Safe in the City programma, wat werkte met vijf risicofactoren:

- gezinsarmoede;
- ontwrichting in het gezin (bijv. scheiding, eenoudergezin, verhuizingen);
- geweld;
- weglopen;
- schoolverlaten.

### 3 Drie interventies uit Engeland uitgelicht

In de werkconferentie willen we met u inzoomen op drie type vrijwillige interventies uit het EIM. Deze onderwerpen zijn tijdens de nationale workshop van *Combating Youth Homelessness* in maart 2010 gekozen tot de drie meest inspirerende en kansrijke interventies voor Nederland.

- a. Family Mediation (gezinsbemiddeling bij weglopers);
- b. Night Stops and Crash Pads (vrijwillige opvang bij gezinnen voor weglopers);
- c. Peer education at schools (peer preventielessen op risicoscholen).

De informatie hieronder is overgenomen uit de Engelse toolkit en niet vertaald.

#### a. Family Mediation (gezinsbemiddeling bij weglopers)

Working with young people to help them self-mediate, and where possible, working with another family member or carer. Effective practice has identified the importance of a mediation service as a homelessness prevention tool. Family mediation with young people aged under 16 years takes place with the knowledge of local authority Children's Services, and the consent of the parent. Often referrals for this age group (12-16 years) are interviewed at their school.

The principles of family mediation services for under 16's are as follows:

- Family mediation takes place with the knowledge and consent of parents and Children's Services – who are often the source of the referral along with teachers and other professionals.
- The young person is interviewed by the mediator separately in school or a youth club or a place where they feel comfortable away from the family home. The young person must be prepared to engage with the mediation otherwise the process does not continue.
- The important issues of conflict identified by the young person are discussed.
- A separate meeting with the parent(s) of the young person takes place to explore their conflict issues.
- A balance of issues is established.
- Once the issues are established no more issues can be raised during the course of the mediation process. This is to stop other new issues being thrown into the discussion preventing a resolution of agreed issues.
- Meetings with young people and their parents/care-giver concentrate on resolving some of the conflict issues.
- After 6 meetings (usually) or more the process ends with some conflicts resolved.

Mediation should be available on an ongoing basis – even if the young person leaves home. This is to enable reconciliation and ongoing support from family. Such interventions build long term social capital and makes it less likely that future problems will result in repeated homelessness because of lack of support.

#### b. Night Stops and Crash Pads (vrijwillige opvang bij gezinnen voor weglopers)

The volunteer hosts offer shelter for one or two nights up to two weeks. (In some areas hosts may offer shelter for up to 6 weeks.) The hosts are given packs of night clothes and washing kits. Young people are given a meal at night and breakfast in the morning and after the first night go back to the agency that sent them to plan the next few days.

This model requires robust recruitment and placement procedures. The homes of hosts are inspected; hosts must be able to offer a separate room. Hosts also go through an enhanced criminal record bureau check (through police records) to help ensure that they present no danger to the young person they will host. Hosts are trained by the organisation, meet with experienced hosts who mentor them, and are linked into a support network.

Young people who are sent to the hosts are risk assessed by the organisation making the referral. This might be an organisation that the young person approached themselves or an organisation that works with the young person who could be a young offender with a minor offence or in other difficulties.

*Recruitment and selection of hosts.* This will involve advertising, interviewing hosts to explain the purpose of the scheme, their role, and testing motivations for being involved. Interviews can help identify sensitive issues that hosts may not have thought through, and are useful to screen out people who may not be appropriate. Potential hosts will also need background checks and further professional and personal references taken up.

*Training for hosts* – in what to expect, how to manage any paperwork, where and when to call for more support.

*Support for hosts* – regular visits and phone calls during placements to ensure things are OK. Many services provide a 24 hour phone line for out of hours advice and assistance. Support can also help hosts draw up house rules which prevent misunderstandings arising during the placement.

Support for the young person – visits and phone calls to ensure they are coping. Structured support to access education or training, specialist services, and plan their move to further accommodation.

### **c. Peer education at schools (peer preventielessen op risicoscholen)**

Information, advice and training on homelessness provided for young people through lessons during school hours by a schools worker from the homeless agencies and/or an ex-homeless mentor. Goals are to create realistic expectations amongst young people regarding homelessness and housing options, self-identification of young people at risk of homelessness, early referral to prevention services, reduced homelessness presentations from young people leaving home early.

This will include:

- Risk factors for youth homelessness;
- Impacts of homelessness on young people's longer term outcomes;
- The realities of the homelessness process;
- Support services which are available and how to refer to them;
- How to leave home safely;
- The costs and realities of managing in their own flat.

This will be provided through:

- Workshops and lessons delivered through schools;
- Road shows in local areas to reach young people excluded or self excluded from school;
- Information leaflets on available services;
- Follow up meetings with individual young people who identify themselves as being at risk.

A *peer educator* is someone who themselves has been homeless and who is trained by the homeless organisation to deliver education in schools alongside a member of staff.

A *peer mentor* is someone who themselves has been homeless and is further trained by the homeless organisation to deliver one to one life coaching to other young people at risk of homelessness.

## 4 Kansen voor Nederland?

Het EIM is gericht op jongeren zonder psychiatrische- en verslavingsproblematiek, die door een onveilige thuissituatie in de problemen komen. Het gaat om jongeren die over het algemeen niet in aanmerking komen voor een indicatie. De onveilige thuissituatie kan echter wel tot dak- en thuisloosheid leiden. We hebben het over jongeren wier problemen sterk voortkomen uit extern gedrag: afreageren op de omgeving of de omgeving als uitlaatklep. Het jeugdwelzijnswerk en vrijwilligerswerk kan hier een belangrijke rol in spelen. Bij deze jongeren rijst de vraag hoe zij thuis kunnen blijven wonen. En mocht er toch een time-out nodig zijn, hoe kunnen zij dan opgevangen worden (zonder indicatie) in een zo veilig mogelijke omgeving?

Wat betreft de Engelse *Family mediation* komen interventies gericht op het gezin in Nederland het meest in de buurt. Hoewel deze interventies veelal op indicatie worden ingezet gaat het in Engeland juist om een vrijwilliger. Het is interessant te achterhalen of de Nederlandse gezinsinterventies aanknopingspunten geven om jongeren te begeleiden in de thuissituatie en/of vanuit een tijdelijk andere woonplek. In hoeverre worden de huidige interventies gericht op het gezin benut ten behoeve van een goede woonplek voor jongeren?

In Nederland komen we als het gaat om jongerenopvang in gezinnen bij Jeugdzorg uit. Of er wordt gekeken of jongeren tijdelijk door familie opgevangen kan worden. Onder de huidige definitie zwerfjongeren behoren jongeren die tijdelijk bij familie zijn ondergebracht ook tot thuislozen. *Vrijwillige tijdelijke opvang* uit het EIM komt in Nederland niet in die hoedanigheid voor.

Over *peer education* gericht op voorlichting over dak- en thuisloosheid op scholen (door voormalig zwerfjongeren) is in Nederland niet veel bekend.

De onderstaande vragen liggen ten grondslag aan de mogelijkheden voor EIM in Nederland:

- Welke rol speelt goede huisvesting (d.w.z. een veilige thuissituatie binnen of indien noodzakelijk buiten het gezin) voor jongeren binnen de preventieprogramma's en het jeugdwelzijnswerk?
- Hoe worden (geïndiceerde) interventies zoals families first, gezinscoaches en intensieve gezinshulp methodisch ingezet ter voorkoming van dak- en thuisloosheid bij jongeren?
- Welke mogelijkheden zijn er voor *tijdelijke vrijwillige opvang* en *Family mediation* binnen de jeugdwelzijnssector? Hoe kunnen interventies vanuit de jeugdzorg hier het beste op aansluiten?
- Welke mogelijkheden zijn er voor *peer education* van zwerfjongeren binnen het onderwijs?

## Bijlage 1: EIM in schema

	<b>Early Intervention Service</b>	<b>Age</b>	<b>Example on DVD</b>
1	Information and education about homelessness to school age young people *	13+	STAMP the Schools Training and Mentoring Project
2	Conflict resolution skills in school *	13+	Conflict resolution skills training in four London boroughs.
3	Family Mediation *	13+	St Basils Mediation Service (Birmingham) DePaul UK Mediation Service (London)
4	Respite accommodation with assessment services for young people	16+ at risk in the home and/ or running away from home	Stay@Last
5	A cluster service approach for school age young people at risk of becoming homeless	13-17	Safe in the City Safe Moves
* The first three targeted services are often offered by the same voluntary service provider in parallel sessions in selected schools in areas identified as having high youth homeless rates.			
<b>Early Intervention Service for young people who cannot live on their own (yet)</b>			
6	Night Stops and Crash Pads (1 night to 12 weeks) And supported lodges (3-24 months)	16-17 running away	Stay@Last Night Stop DePaul UK
7	A cluster service approach for school age young people at risk of becoming homeless	13-17 years old who are still at home, but at risk*	Safe in the City Safe Moves
8	Family Mediation with young people at the legal age of leaving home	16-18 years plus Young people having left home or on the point of leaving home and homeless or at risk of homelessness*	
9	Education for Employment	16-19 Universal or targeted services (information and education) to young people who are Not in Education, Employment or Training (NEET) and who are at risk of homelessness or homeless	Education programme of Safe in the City
'Safe in the City' identified 5 riskfactors: family poverty, family disruption, violence, running away, school exclusion			



## Bijlage 2: Overzicht preventie, vroegsignalering en toeleiding zwerfjongeren in NL

Dit overzicht is bedoeld om een beeld te geven van wat er gebeurt in Nederland voor jongeren, en is niet volledig. In dit overzicht zijn niet opgenomen:

- de geïndiceerde jeugdzorg, met uitzondering van interventies in multiprobleemgezinnen;
- opvoedingsondersteuning gericht op ouders met kinderen tot 12 jaar;
- cursussen en trainingen alleen gericht op ouders van jongeren en pubers;
- familiesupport programma's gericht op jonge moeders, zwangerschap en baby's ter voorkoming van kindermishandeling of verwaarlozing;
- opvang (dag- en nachtopvang, crisisopvang, pensions, woonbegeleiding projecten) voor zwerfjongeren;
- nazorg- en hersteltrajecten voor zwerfjongeren.

### Jeugdpreventie en jeugdhulpverlening

#### *School*

Vanuit de school zijn er allerlei preventieprogramma's en samenwerkingsverbanden voor leerlingen met problemen en voortijdig schoolverlaters opgezet. Te denken valt aan modules, voorlichting, mentoren en Zorg en Adviesteams (ZAT):

- mentoren hebben een belangrijke taak in het signaleren van problemen bij leerlingen;
- de ZAT's vormen de schakel tussen hulpverlening/zorg en onderwijs. In een ZAT werken professionals vanuit bijvoorbeeld het maatschappelijk werk, politie, bureau jeugdzorg en leerplichtbeambte samen;
- voor kinderen die niet goed kunnen meekomen met het lesprogramma of gedragsproblemen hebben is het reboundprogramma ontwikkeld;
- het Regionaal Meldpunt Voortijdig Schoolverlaters (RMC) heeft een rol in het signaleren, registreren en verwijzen van voortijdig schoolverlaters.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) kan een centrale rol spelen in de afstemming tussen het jeugdwelzijnswerk, schooluitval en politie. Laagdrempelige vormen zoals family mediation en tijdelijke vrijwillige opvang lijken goed binnen het domein van de CJG's en de jeugdwelzijnssector te passen. Omdat problemen vaak aan het licht komen vanuit school (schoolverzuim) of wijk (overlast, weglopen) is het van belang dat de CJG en de jeugdwelzijnssector hier op inspelen.

#### *Overzicht trainingen en voorlichting op scholen*

<b>Aanbod</b>	<b>Uitleg</b>
<i>Module levensvaardigheden en/of leefstijl Sova-trainingen Faalangstreductietrainingen</i>	Het stimuleren van de ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden om spanningsgevoelens in moeilijke situaties te verminderen, een positieve manier van denken aan te leren en positief/respectvol met elkaar en moeilijke situaties om te leren gaan.
<i>Marietje Kessels project Rots en water</i>	Vergroten weerbaarheid voor kinderen van 10 tot 13 jaar. Vergroten van weerbaarheid jongeren in het VO.
<i>Doe effe normaal</i>	Criminaliteit preventieproject ter bevordering van positief gedrag en vertrouwen in politie.
<i>Het project VSV-jongerenteams</i>	Een initiatief van het ministerie van OCW. Een jongerenteam (acht tot tien jongeren) bezoekt leerlingen op scholen in een

	bepaalde regio. De boodschap van deze jongeren is 'blijf op school en haal je diploma'.
<i>Peer education</i>	Gericht op seksuele vorming.
	Gericht op cultuureducatie.
	Gericht op maatschappelijke activering.
	Gericht op alcohol en drugvoorlichting.

### ***Jeugdpreventieprogramma Communities that care***

Het Communities that Care-preventieplan is gericht op het voorkomen van probleemgedrag bij kinderen en jongeren in de wijk. Met preventieprogramma's van CTC wordt getracht risicofactoren die de ontwikkeling van kinderen en jongeren kunnen verstoren te beïnvloeden. In de databank effectieve interventies van het Nederlands Jeugdinstituut zijn interventies die binnen een CTC-aanpak ingezet kunnen worden verdeeld over vier domeinen. Deze vier domeinen zijn gezin, school, kinderen en jongeren en wijk. De interventies binnen het domein gezin zijn voornamelijk gericht op ouders. Hieronder volgt een aantal interventies gericht op jongeren.

#### *Interventies gericht op jongeren binnen de domeinen school, kinderen en jongeren en wijk*

<b><i>Domein</i></b>	<b><i>Interventie</i></b>	<b><i>Uitleg</i></b>
<i>School</i>	Plus-school	Scholen voor 'overbelaste' jongeren. Schoolsysteem kleinschalig met veel aandacht voor individuele begeleiding en praktijkonderwijs.
<i>Kinderen en jongeren</i>	Nieuwe perspectieven	Voor jeugd van 8 tot 16 jaar die dreigen af te glijden naar jeugdcriminaliteit. De aanpak is gericht op het ondersteunen van jongeren in hun eigen omgeving, de duur varieert van een paar weken tot een half jaar. Dat gaat bijvoorbeeld om het herstellen van sociale contacten en toeleiden naar onderwijs of werk.
		Zie overzicht trainingen op scholen: Marietje Kessels project, module leefstijl en voorlichting, etc.
<i>Wijk</i>	Marokkaanse buurtvaders	Marokkaanse vaders spreken jongeren in de wijk aan op straat en zijn voor hen een vertrouwenspersoon.
	Jeugdpreventieproject vanuit de politie	Voorkomen van jeugdcriminaliteit. Via de politie komen jongeren in gezinnen in beeld en wordt er gekeken welk hulpaanbod van toepassing is.

### ***Youth at Risk***

Youth at Risk is bedoeld voor jongeren met meervoudige problematiek, vaak uit problematische thuissituaties. Met deze methodiek leren jongeren eigen verantwoordelijkheden te nemen en daardoor nieuwe mogelijkheden te ontdekken. Een YAR project bestaat uit drie fasen:

1. Het voortraject van zes maanden. Jongeren en vrijwilligers worden geworven.
2. De training Ervaringsleren van een week. Vrijwilligers begeleiden de jongeren bij groepsessies en outdoor activiteiten.
3. Vervolgtraject van negen maanden. De jongeren krijgen ambulante begeleiding door een vrijwilliger.

### *Aanpak multiprobleemgezinnen*

<b>Aanpak</b>	<b>Toelichting</b>
<i>Families first</i>	Families first is bedoeld voor gezinnen in crisis. Het doel is het voorkomen dat het gezin uit elkaar valt of een kind uit huis wordt geplaatst. De hulpverlener is 24-uur per dag bereikbaar voor het gezin, zeven dagen in de week. De begeleiding vindt 5 dagen per week plaats. De veiligheid van de kinderen staat voorop.
<i>10 voor toekomst</i>	10 voor toekomst is voor gezinnen met kinderen tot 18 jaar, die hun zelfstandigheid (dreigen) te verliezen. De ondersteuning en begeleiding richten zich op 10 punten: 1 Netwerkversterking; 2 Hulp bij het vinden van een goede dagindeling/ daginvulling; 3 Opvoedingsondersteuning; 4 Ondersteuning in kind en zelfzorg; 5 Aanleren van woonvaardigheden; 6 Hulp bij administratie en financieel beheer; 7 Educatie; 8 Zorgcoördinatie, begeleiding gericht op gedragsveranderingen; 9 Ontwikkeling van het kind; 10 Aandacht voor psychische en verslavingsproblematiek.
<i>De versterking</i>	De versterking is een vorm van intensieve pedagogische thuishulp <sup>1</sup> . De begeleiding duurt ongeveer een half jaar, twee of drie keer per week bij het gezin thuis. De interventie is gericht op de opvoeding van de ouders en de ontwikkeling/gedrag van kinderen. Het doel is onder andere om uithuisplaatsing voorkomen.

### **Pleegzorg**

In een risicosituatie kunnen kinderen (0-18) zonder indicatie van jeugdzorg maximaal 4 weken opgevangen worden in een pleeggezin.

### **Jeugdwelzijnswerk/jeugdgezondheidszorg**

#### ***Toegangspoorten voor jongeren: het Centrum voor Jeugd en Gezin, Jongerenloket en Jeugdinformatiepunt***

Elke gemeente heeft de taak een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) op te zetten. Dit inlooppunt dient een laagdrempelige toegangspoort te zijn voor kinderen en ouders. Naast informatie, advies en opvoedingsondersteuning heeft het CJG een signalerings-, coördinatie- en toeleidingstaak. Het CJG heeft als voorportaal een duidelijke relatie met Bureau Jeugdzorg. Professionals van het CJG werken met een elektronisch kinddossier en de verwijfsindex. Ter voorkoming van multiprobleem situaties is samenwerking tussen de ZAT teams, CJG en het Veiligheidshuis gewenst (brochure Rijksoverheid, 2010).

In het jongerenloket kunnen jongeren terecht voor vragen rondom school, werk en inkomen. Het jongerenloket is meestal georganiseerd vanuit de gemeente, dienst Sociale Zaken. Jongeren krijgen advies en begeleiding om het onderwijs weer te kunnen oppakken of bij het werk zoeken. Een

---

<sup>1</sup> Andere voorbeelden die onder intensieve pedagogische thuishulp vallen: intensieve orthopedagogische gezinsbegeleiding, praktische pedagogische gezinsbegeleiding, jeugdhulp thuis, orthopedagogische video gezinsbegeleiding, directieve thuisbehandeling.

jongerenloket stimuleert jongeren tot een startkwalificatie en bevordert hun kansen op de arbeidsmarkt. Sommige jongerenloketten zijn breder opgezet: zij hebben naast de functie van een JIP ook een toeleidende functie voor zwerfjongeren.

De jongereninformatiepunten (JIP's) zijn inlopen voor informatie en advies voor jongeren. Jongeren kunnen er terecht voor vragen op allerlei leefgebieden. Zij krijgen folders met informatie of een gesprek met één van de medewerkers. De medewerkers kunnen de jongere ook doorverwijzen naar de juiste instanties. In een JIP houden medewerkers soms spreekuren bijvoorbeeld voor jonge moeders. Het NJi heeft een registratieprogramma voor JIP's: ROTS.

### **Jongerenwerk**

Het jongerenwerk is een beroepsgroep en maakt deel uit van het sociaal-culturele jeugdwerk. Jongerenwerkers richten zich op jongeren van 12-23 jaar. Het jongerenwerk heeft een pedagogische taak: ondersteunen van de jongere in zijn of haar ontwikkeling en gedragsbeïnvloeding. Jongerenwerkers hebben ook een maatschappelijke taak: bevorderen van burgerschap en integratie. Jeugd- en jongerenwerkers binnen het jeugdwelzijnswerk zijn een belangrijke schakel naar andere maatschappelijke organisaties.

#### *Vrijwilligerswerk gericht op jongeren<sup>2</sup>*

<b>Voorbeeld</b>	<b>Toelichting</b>
<i>Family volunteering</i>	Een overzicht van de stand van zaken van vrijwillige inzet ten behoeve van kinderen en jongeren in gezinnen hebben we in Nederland niet. Er zijn zeker initiatieven, bijv. vanuit kerkelijke verbanden of moskeen.
<i>Stichting present</i>	Stichting Present wil samenwerking bevorderen tussen mensen, bedrijven en kerken, gemeenten, maatschappelijke organisaties. Stichting Present stimuleert daarmee de bereidheid iets voor anderen te betekenen.
<i>Mate for You</i>	Mate for You is een maatjesproject voor jongeren die geen natuurlijk steunnetwerk hebben. Voor een half jaar worden jongeren van 16-23 jaar aan elkaar gekoppeld.
<i>Big Brothers Big Sisters</i>	BBBS koppelt vrijwilligers aan kinderen en jongeren van 5 tot 18 jaar. Samen ondernemen ze leuke activiteiten of ondersteunen de vrijwilligers hen bij huiswerk. Zij fungeren ook als gesprekspartner voor de kinderen en jongeren in lastige situaties.

### **De zwerfjongerenketen**

#### *Overzicht eerste drie treden van de zwerfjongerenketen<sup>3</sup>*

<b>Aanpak</b>	<b>Interventie/aanbod</b>	<b>Uitleg</b>
<i>1 Vroegsignalering</i>	Verwijsindex Risicjongeren	Een landelijk digitaal signaleringssysteem dat risicomeldingen vanuit onderwijs, hulpverleners, zowel binnen gemeenten als over gemeentegrenzen heen, bij elkaar brengt. Hulpverleners kunnen er ook informatie op vinden over collega's die bij de jongeren betrokken zijn.

<sup>2</sup> 'Vrijwillig jongerenwerk in Nederland is voor het merendeel religieus, ideologisch of idealistisch van aard. Er waren katholieke, protestants christelijke, sociaaldemocratische, marxistische en liberale jeugdverenigingen. Eén van de belangrijkste functies van de meeste jeugdverenigingen was het overbrengen van normen en waarden' (bron: website NJi).

<sup>3</sup> De vierde trap is opvang: pensions, crisisopvang, begeleid en beschermd wonen, kamers met kansen etc.

	Risicomonitor jeugd	Bureau Jeugdzorg voert deze monitor uit bij jongeren die 17 jaar zijn en nogmaals bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd. De monitor is opgezet door JSO in samenwerking met Bureau Jeugdzorg Haaglanden.
2 Preventie <sup>4</sup>	RMC	Het RMC is een landelijk meldpunt voor voortijdig schoolverlaters. Het doel van het RMC is dat elke jongere een goede plek vindt binnen onderwijs of werk. Het is gericht het scheppen van goede randvoorwaarden voor jongeren tot 23 jaar, om te bereiken wat maximaal haalbaar is.
	Centrum voor Jeugd en Gezin	Inlooppunt voor gezinnen, kinderen en jongeren tot 23 jaar voor informatie en advies over opvoedingsvragen.
	Jongerenloket	Bij het jongerenloket kunnen jongeren terecht voor vragen en problemen rondom scholing, schulden, werk en inkomen. Een jongerencoach helpt hen bij het oppakken van school of zoeken naar werk. Meestal voor jongeren tot 27 jaar.
	Jeugdinformatiepunt	Het JIP is voor jongeren met uiteenlopende vragen op alle leefgebieden. Het JIP geeft informatie en advies over onder andere seksualiteit, drugs, werk, gezondheid en scholing.
	De vertrektraining	De vertrektraining is een individueel begeleidingsprogramma voor jongeren vanaf 15 jaar die kans hebben op thuisloosheid. Het gaat om de zelfstandigheid van jongeren uit jeugdinstanties. De vertrektraining kan geschikt zijn voor preventie.
3 Toeleiding	Zorg- en Adviesteams (ZAT)	In deze teams werken professionals (het maatschappelijk werk, gedragswetenschapper, de jeugdgezondheidszorg of jeugdzorg, de leerplichtambtenaar en de politie) samen met scholen om problemen van kinderen en jongeren op te lossen. ZAT's springen in op signalen en regelen de juiste hulp als de docent dat niet kan. In de ZAT's wordt casuïstiek van het kind of de jongere besproken.
	Thuislozen-teams (T-teams)	T-teams begeleiden dak- en thuisloze jongeren door middel van kortdurende, maar zeer intensieve, ambulante hulpverlening. De wensen van de jongeren zijn in principe leidend, maar worden in een realistisch perspectief geplaatst. De teams richten zich op thuisloze jongeren in de leeftijdscategorie tot 25 jaar.
	ACT	(Outreaching) behandeling voor jongeren met ernstige psychiatrische- en/of verslavingsproblematiek.
	Vangnet Jeugd	Een krachtig netwerk (bemoeizorg) van professionals, vanuit de GGD georganiseerd, voor kinderen en jongeren tot 23 jaar die in hun ontwikkeling worden bedreigd.
	Straathoekwerk	Straathoekwerk is vindplaatsgericht, maar het kan in combinatie met een inloop. Straathoekwerkers maken contact met jongeren op straat, wekken vertrouwen en proberen de jongere toe te leiden naar hulpverlening of samen een oplossing te bedenken.

<sup>4</sup> De bij preventie genoemde organisaties hebben zowel een signalerende als toeleidende functie.

## Bronnen

Kooijman, K. en M. Zwikker. *Kindermishandeling voorkomen door gezinnen te steunen; Beschrijving en analyse van home visitation-programma's ter preventie van kindermishandeling en verwaarlozing*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, 2001.

Ince, D., M. Beumer, H. Jonkman en M. Vergeer. *Veelbelovend en effectief; Overzicht van preventieve projecten en programma's in de domeinen gezin, school, kinderen en jongeren, Wijk*. Eerste editie CtC-gids. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, 2007.

*Toolkit Early Intervention Models*. London Metropolitan University, 2010.

*Sociale uitsluiting van zwerfjongeren: stand van zaken in Nederland*. Utrecht: MOVISIE, 2009.

Annemiek Woolthuis. *Twaalfplussers en het centrum voor jeugd en gezin: een analyse van het aanbod*. Utrecht: Nederlands jeugdinstituut, 2008.

*Kwaliteit ZAT! Handreiking voor interne zorgteams en zorg- en adviesteams (ZAT's) in het middelbaar beroepsonderwijs*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, 2010.

*Youth at Risk, evaluatie op basis van drie pilotprojecten*. Utrecht: NIZW, 2002.

[www.ctcholland.nl](http://www.ctcholland.nl)

[www.rijksoverheid.nl/ministeries/vws](http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/vws)

[www.nji.nl](http://www.nji.nl)

[www.nicis.nl](http://www.nicis.nl)

[www.movisie.nl/vrijwilligeinzet](http://www.movisie.nl/vrijwilligeinzet)

[www.stichtingpresent.nl](http://www.stichtingpresent.nl)

[www.bbbs-rotterdam.nl](http://www.bbbs-rotterdam.nl)

[www.mateforyou.nl](http://www.mateforyou.nl)

[www.legerdesheils.nl](http://www.legerdesheils.nl)

[www.hulpaanhuis.nl](http://www.hulpaanhuis.nl)

[www.rmcnet.nl](http://www.rmcnet.nl)